

Media jako forma postreligii

Autor tekstu: **Mateusz Chról**

W związku z rychłą sekularyzacją społeczeństw świata zachodniego oraz promowania światopoglądu scjencyznego, ludzkość zaczęła odchodzić od wiary w Boga, która niegdyś zdefiniowała chrześcijańską Europę. Religia przestała odgrywać istotną rolę w życiu osobistym oraz publicznym. Z nadejściem cywilizacji laickiej nastąpiło gwałtowne przewartościowanie stylu życia, społecznych imperatywów, wzorców kulturowych oraz autorytetów.

Spółeczeństwo ugruntowane w kulturze religijnej zostało nagle pozbawione bodźców niegdyś dostarczanych niegdyś przez religię, czego rezultatem były nowe problemy adaptacyjne. Negacja Boga jako bytu realnego, pociągnęła za sobą wyrugowanie samej idei Boga ze świadomości zbiorowej. Wizje opatrności i stwórcy, które dotychczas zapewniały ludziom względne poczucie bezpieczeństwa, sensowności istnienia oraz wartości życia, zostały uznane za pojęcia fikcyjne. Ateistyczny punkt widzenia w początkowej fazie rozwoju doprowadził do swoistej epidemii nihilizmu, który odzwierciedlał się w literaturze i filozofii pierwszej połowy XX wieku, w twórczości takich autorów jak chociażby Jean Paul Sartre czy Albert Camus, którzy z faktu nieistnienia Boga, wyprowadzali teorie o braku obiektywnego sensu ludzkiego życia.

Wraz postępowaniem technicznym nastąpiło stworzenie mediów masowych, które w toku ewolucji kulturowej zaczęły zastępować ludziom religię, przyjęły formę postreligii (czyli czegoś posiadającego formę i cechy religii, jednakże w swojej istocie nie będącego religią). Użyte przez Marksa — pierwotnie w kontekście religii stwierdzenie — „opium dla ludu” można bez dozy ironii współcześnie zastosować w kontekście mediów. Media wówczas zyskują wszystkie cechy jakie posiadała religia, takie jak wspólnota, indoktrynacja, kult czy metody na osiągnięcie zbawienia. Poprzez globalną siłę oddziaływania mają silny wpływ na kształtowanie się społeczeństw.

Wiadomości podawane przez kanały informacyjne nierzadko urastają do rangii kościelnych dogmatów, będąc bezkrytycznie przyjmowane za pewnik przez odbiorców. Najróżniejsze programy czy też seriale, nie tylko wyznaczają pewne trendy, ale kształtują wzorce osobowościowe, wszepiają określoną wizję ideału człowieka, tego jak ma wyglądać oraz jak ma się zachowywać. Promując określony styl życia, podają warunki bycia szczęśliwym, kształtują w ludziach postawy, które mają niejako „zbawić” ich od cierpienia. Wskazówki usłyszane w mediach są traktowane niejednokrotnie jak treści religijnych ksiąg, wpływając bezpośrednio na prowadzenie życia osobistego, rodzinnego, czy społecznego.

Niezwykle interesującym zjawiskiem jest mitologizacja postaci popkulturowych. Aktorzy, muzycy czy fikcyjni bohaterowie współcześnie zostali otoczeni kultem i jawią się w zbiorowej świadomości jako postaci nadprzyrodzone, wzory do naśladowania. Miejsca autorytetów, które

Racjonalista.pl Strona 1 z 3

wcześniej zajmowali święci kościoła, mistycy a także postaci takie jak np. Jezus, zostały zastąpione przez celebrytów. Skala oddziaływania reprezentantów współczesnej kultury masowej na społeczeństwo jest tak silna, że gdy amerykański muzyk Kurt Cobain 5 kwietnia 1994 roku popełnił samobójstwo, kilkaset młodych ludzi poszło w ślad za nim, odbierając sobie życie. Śmierci celebrytów, takich jak chociażby John Lenon, Michael Jackson czy David Bowie, są przeżywane przez wielu jak odejście kogoś niezwykle bliskiego i są celebrowane w formie zbiorowej żałoby. Zjawisko to pozwala sobie uświadomić, że niektórzy ludzie są w stanie żywić emocjonalne przywiązanie i darzyć religijną czcią indywidualium, z którym miało kontakt jedynie za pomocą mediów. Niejednokrotnie treści przekazywane przez twórców mają tak intensywny wpływ na odbiorców, że są określane przez nich jako recepty na szczęście, co przekłada się na fakt, że niektórzy artyści są traktowani przez swoich fanów jak ucieleśnienia bóstwa.

Media stanowią również pewien czynnik organizacji struktury społecznej. Poprzez zjawisko otaczania kultem celebrytów oraz medialnych produktów, następuje łączenie się zwolenników danych filmów, seriali, książek czy zespołów muzycznych we wspólnoty, które zastępują wspólnoty religijne. Poprzez podobny stosunek do wytworów kultury masowej ludzie łączą się w kolektywy, co zapewnia im poczucie przynależności i buduje konformistyczną tożsamość grupową. Niejednokrotnie tzw. „fani” sporządzają wspólną specyfikację zachowań, ubioru, czy też sposobu myślenia, podążając za swoimi guru konstruuja nawet dekalogi, czego przykładem jest dekalog fanów zespołu muzycznego Depeche Mode. Wspólne przeżywanie, konsumowanie produktów medialnych oraz recepcja wytworów środków masowego przekazu, dostarczają bodźców, które są podobne do przeżyć religijnych, zastępują tym samym rytuały.

Zjawiska, które powyżej zostały przeze mnie opisane są niewątpliwymi faktami, dziejącymi się w postindustrialnych państwach kapitalistycznych, których głównym motorem jest gospodarka oparta na ciągłym wytwarzaniu i konsumowaniu dóbr. Sama interpretacja owych zjawisk jest niejednoznaczna i pozostawię ją czytelnikowi, jako autor mam do nich neutralny stosunek.

Mateusz Chról

Student kognitywistyki z Lublina

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 26-05-2016)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,10006) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,10006>)

Contents Copyright © 2000-2015 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2015 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach

informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl